Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

TURVAPAIKKA-, MAAHANMUUTTO- JA KOTOUTTAMISRAHASTO
Euroopan unionin tuella

WARAYSIGA MAGANGELYADDOONKA HAGISTA MACMIILKA

Waxaa laguugu yeeray waraysiga magangelyaddoonka ee Waaxda socdaalka. Tilmaanbixintaan waxaa ay kuu sheegeysaa xuquuqdaada iyo waajibaadkaaga la xiriira waraysiga lagula yeelanaayo. Adiga iyo wakiilkaaga wada akhriya. Haddii wax uun ka mid ah arrinkaan aad fahmi weyso, waxaad faahfaahin dheer-aad ah weydiisataa wakiilka ama shaqaalaha Waaxda socdaalka, bilowga hore ee waraysiga.

Waa maxay ujeedada waraysiga?

- Waxaad Finland ka codsatay magangelyo. Waraysiga waxaa lagu caddaynayaa sababaha aad iyaga dartoood magangelyada uga codsatay Finland, oo sababhaas awgoodna aadan dib ugu laaban karin dalkaagii.
- Waa arrin aad muhiim u ah in aad waraysigaan lagula leeyahay ku sheegto dham-maanba waxyaabaha codsigaagu uu ku salaysan yahay ama asaaska u ah. Haddii ay kugu soo dhashaan waxyaabo kale oo cusub oo aad ku salaynayso codsigaaga wa-raysigaan kadib, ama aad dooneyso in aad macluumaad cusub ku soo kordhiso waxyaabihii aad hore u sheegtay, waxaad arrinkaas si dhakhso leh ugu soo sheegtaa Waaxda socdaalka ama maxkamadda haysa falanqaynta racfaankaaga.

Waa maxay xuquuqaha aad leedahay waraysigaan dhexdiisa?

- Wakiilkaaga ayaa kuu soo raacaya waraysiga
- Waxaad xaq u leedahay waraysigaan inta uu socdo, inaad qabsato qareen kaa caawiya arrimaha sharciyada..
- Waraysiga waxaa jooga turjubaan. Shaqada turjubaanku waa in uu si dhexdhexaad ah isagoo aan cidna la jirin, uu u turjumaa dhammaanba wixii waraysiga dhexdiisa lagu sheego. Turjubaanku wuxuu noqon karaa mid goobta waraysigu ka dhacaayo jooga, ama khadka telefoonka ku turjumaaya, ama fiidiyoow ahaan u turjumaaya.
- Qofka waraysiga qaadaaya, turjubaanka, wakiilka iyo qareenkuba waxaa saaran waajibka ah in ay sirta qariyaan, taasoo loola jeedo in aanay cid kale oo arrinkaan ka baxsan u sheegi karin wixii ay ka maqleen waraysiga dhexdiisa, Sidoo kale dukumintiyada adiga kugu saabsan waa kuwo sir ah oo la qarinaayo.
- Waaxda socdaalku waa ay baari kartaa, taasoo loola jeedo waa ay raadraaci kartaa waalidkaaga dhabta ah. Waalidka dhabta ah waxaa loola jeedaa qofkii adiga kugu daryeelaayay dalkaagii. Raadraacista waxaa loo adeegsanayaa oo kaliya macluuumaadka muhiimka ah ee dhanka raadraacista. Waaxda socdaalku waxaa ay raadraacaas u samaynaysaa, qaab aan wax dhibaato ah ku keeneyn adiga ama ehelkaaga.

Waa maxay waajibaadka ku saaran adiga waraysigaan dhexdiisa?

- Waxaa adiga waajib kugu ah in aad sheegto oo aad sharraxaad ka bixiso, waa maxay sababta aad u codsanayso magangelyada. Sheeg dhammaanba arrimaha ku saabsan codsigaaga.
- Waa arrin ay dantaadu ku jirto in aad sheegto arrimaha adag ama dhibka badan. Waxaana dhici karta in arrimahaasi ay xal muhiim ah u yihiin codsigaaga.
- Runta sheeg. Haddii aadan xusuusan ama aadan garanyn, ha isku dayin in aad jawaabta adigu iska allifato ama iska hindisto, sheeg haddii aadan aqoon ama aadan xusuusan.
- Marka lagu waraysanaayo waxaad sheegtaa macluumaadka aqoonsigaaga shakhsiyadeed (magaca iyo taariikhda dhalashada) ee saxda ah. Haddii aad kadambe doonayso in aad wax ka beddesho macluumadkaaga shakhsi ahaaneed, waxaad arrinkaas awgiis u baahan tahay baasaboor ama caddaynta shakhsiyaydeed ee rasmiga ah.
- (wixii ka weyn 15 sano jir) Bixinta macluumaad shakhsiyayeed khalad ah waa dambi sida uu sharcigu dhigaayo.
- Waxaad ogaataa in siinta macluumaad shakhsiyadeed aan sax ahayn ama qarinta macluumaadkii saxda ahaa, ay kugu keeni karto in lagaala noqdo sharcigii oggo-

laanshaha ee lagu siiyay, islamrkaana waxaa ay dhibaato ku noqonaysaa oo adkaynaysaa falanqaynta arrimaha kale ee adiga ku khuseeya.

Sidee ayaa waraysiga loogu soo diyaargaroobayaa?

- Waraysiga ka hor isla soo akhriya adiga iyo wakiilkaagaba, oo u kuurgala dhammaan tilmaanbixinta iyo qoraallada ay ku siiyeen hawlawdeennada dowladda.
- Haddii aad doonayso in turjubaanku uu noqdo qof dumar ah ama nin, waxaad arrinkaas u sheegtaa shaqaalaha xerada qaxootiga waqti ka horreeya xilliga wareysiga. Xerada qaxootiga ayaa codsigaaga waxay u soo gudbin doonaan Waaxda socdaalka (imaagareeshinka).
- Haddii xaaladdaada caafimaad ee jir ahaaneed ama nafsad ahaaneed ay tahay mid saamayn ku yeelan karta waraysiga, waxaad arrinkaas u sheegtaa shaqaalaha xerada qaxootiga. Shaqaalaha xerada qaxootiga ayaa haddii aad u oggolaato waxay arrinkaaga kala xiriirayaan Waaxda socdaalka, kahor inta aan waraysigu dhicin.
- Xerada qaxootiga ayaa ka taxaddaraysa arrinka ah ah, in aad timaaddo goobta waraysiga. Waqti hore adiga iyo wakiilku isla qorsheeya sidii loo diyaarin lahaa safarka.
- Ka codso xerada qaxootiga lacagta raashinka ama in aad cunto hore u soo qaadato.
- Hore u soo qaado wixii daawo ah ee aad maalinkaa u baahan tahay.
- Hore u soo qaado dukumintayada iyo caddaymaha la xiriira codsigaaga.

Waxyaabaha lagaa doonaayo in aad samayso maalinka waraysiga ee waaxda socdaalka gudaheeda

- Waxaad Waaxda socdaalka gudaheeda kula kulmi doontaa wakiilkaaga iyo qareenkaagaba.
- Marka aad timaaddo xarunta Waaxda socdaalka, waxaa lagugu samayn karaa baaritaan xagga ammaanka ah.
- Waxaad tustaa waardiyaha waaxda socdaalka, kaarkaaga aqoonsiga ee xerada qaxootiga.
- Qolka ku sugitaanka ee waaxda socdaalka waxaa imaan kara oo kaliya dadkawaraysiga loogu yeeray, iyo dadka kale ee hore ballanka ula lahaa Waaxda socdaalka.
- Haddii aad doonayso inuu ku soo raaco qof caawiye ah, wuxuu waraysiga kahor arrinkaas qaab qoraal ah u soo weydiin karaa Waaxda socdaalka. Xaaladaha kale ee arrinkaan ku saabsan qofka waraysiga qaadaaya ayaa go'aan ka gaari kara marka waraysiga la bilaabaayo, in qofka caawiyaha ah uu ka qaybqaadan karo iyo inkale. Qofka caawiyaha ah ma ahan qareen ama looyar, kamana qayb qaadan karo caddaynta arrimaha laga hadlaayo.
- Qofka waraysiga qaadaaya waa shaqaalaha Waaxda socdaalka.

- Qofka waraysiga qaadaaya ayaa ka soo kaxaynaaya qolka ku sugitaanka adiga, wakiilkaaga iyo qareenkaba.
- Waraysiga waa la duubaayaa. Waxaa intaas dheer oo qolka ku jirta kaamarad wax duubaysa.
- Waraysigu wuxuu qaadan karaa maalinka oo dhan. Inta waraysigu socdo waxaan geli doonnaa biririf ama nasasho qado, haddii loo baahdana waxaa la qaadan karaa xilliyo kale oo biririf ama nasasho ah. Adiga laftigaaga markii aad u baahato waad codsan karaa biririfta ama nasashada.
- Haddii loo baahdo waraysigu wuxuu sii socon karaa illaa iyo maalin kale. Haddii ay taasu dhacdana waxaa laguu soo diri doonaa waraaq u yeeris ah oo waqtiga ballanka cusub uu ku yaallo.

Maxaa dhacaya waraysiga dhexdiisa?

- Marka ugu horraysa qofka waraysiga qaadaaya wuxuu kuu sheegayaa, waxyaabaha la samaynaayo waraysiga dhexdiisa, wuxuuna hubinayaa in aad fahamtay xuquuqdaada iyo waajibaadka lagugu leeyahay iyo inkale. Haddii aadan waxyaabaha qaarkood fahmin weydii qofka waraysiga qaadaya. U sheeg haddii aadan fahmin hadalka turjubaanka.
- Haddii aan si dhab ah aqoonsigaaga shakhsiyadeed hore loogu soo caddaynin, qofka waraysiga qaadaaya arrimahaas ayuu marka ugu horraysa ku weydiinayaa, wuxuu ku weydiinayaa inta xubnood ee qoyskaagu ka kooban yahay, halka aad ku nooleeyd iyo marinka ama jidka aad u soo martay imaanshahaaga dalkan Finland.
- Intaa dabadeed waxaa la caddayn doonaa sababta aad uga soo carartay dalkaagii iyo sababta aadan ugu noqon karin halkaas. Si daacadnimo leh oo faahfaahsan uga hadal arrimihii adiga kugu soo dhacay.
- Waraysi qaadaha ayaa adiga ku weydiinaaya su'aalo uu ku caddaysanaayo wixii aad u sheegtay ee dhacdooyinka ku soo maray. Si daacadnio leh uga jawaab. Sheeg haddii aadan xusuusan ama aadan garanayn.
- Dhammaan dadka magangelyaddoonka ah waxaa la weydiiyaa su'aalo guud oo la isla ogyahay. Qofka waraysiga qaadaaya wuxuu sidoo kale ku weydiinayaa fikradda aad ka qabto waddan ka saarista iyo u diidista dal soo gelista.
- Wakiilka ama qareenka midkoodna kama jawaabi karo su'aalaha adiga lagu weydiinaayo. Inta waraysigu socdo waa ay kula talin karaan, waxaana ay ku soo xusuusin karaan arrimha muhiimka ah ee aad hore ugu sheegtay.
- Qofka waraysiga qaadaaya, kombiyuutarka ayuu ku qorayaa waxa lagu sheego waraysiga. Marka uu waraysigu dhammaadana, turjubaanka ayaa kuu akhrinaaya dukumintigii uu qoray qofka waraysiga qaadaayay. Haddii aad dareento wax khalad ah, waa in aad u sheegto waraysi qaadaha. Sidoo kale dukumintiga la qoray wax dheeraad ah waad ku dari kartaa. Intaa dabadeed dukumintiga waa la saxiixayaa, waxaadna heleysaa koobiga dukumintigaas.

Qaabkee ayay Waaxda socdaalku ku gaartaa go'aanka?

- Iyadoo lagu salaynaayo codsigaaga ayaa waxaa lagu siin karaa badbaadada caalamiga ah ama waxaa lagu siin karaa sharciga degganaanshaha ee lagu saleeyay sababo bani'aadnnimo gaar ah ama sababta ah in aad soo noqotay dhibbane soo maray ka ganacsiga dadka awgood.
- Waaxda socdaalku waxaa ay ku gaaraysaa go'aanka arrinkaaga ku saabsan iyadoo ku salaynaysa macluumaadkii aad ku siisay waraysigii lagula yeeshay iyo wixii kale ee caddayn ah ee aad u soo bandhigto.
- Waaxda socdaalku waxaa haddii loo baahdo ay dalkaaga ka dalban kartaa caddaynta ku saabsan dhab ahaanta ama asal ahaanta dukumintigaaga. Hawlwadeennada dowladda dalkaaga ma ogaanaayaan arrinkaan, caddaynta arrinkaasna wax khatar ah uma keeneeyso adiga iyo ehelkaaga toonna.
- Haddii aad doonayso in aad ka gadaal soo gudbiso caddaymo dheeraad ah, waxaad ka soo dhigtaa qoraal ahaan. Arrinkaaga telefoonka ugama wada hadlayno, waayo ma hubsan karno aqoonsiga shakhsiyadeed ee qofka na soo wacaaya.
- Haddii codsigaaga la diido ama la kansalo, dib ayaa laguu celin karaa waxaana la amri karaa diidmada dal soo gelista ee ku saabsan, soo gelsta dalkaan Finland iyo wadamada uu ka dhexeeyo heshiiska Schngen.
- Haddii aad hayso waxyaabo cusub oo asaas u ah codsiga magangalyoddoonka qaxootinnimo kaddib, marka uu go'aanka Waaxda socdaalka ee la xiriira codsigaaga haatan ah uu yahay mid dhaqangal ah, Si dhakhso ah u samee codsi cusub. Waxaa kugu waajib ah in aad haysato wax uun sabab ah, oo sheegeysa sababta aad hore ugu sheegi weyday waxyaabaha cusub ee aad ku salaynayso codsigaaga. Sababtu waa in ay noqotaa, mid aadan adigu awoodin in aad saamayn ku yeelato. Arrinkaa kaddib waxaa ay Waaxda socdaalku qiimayn ku samayn doontaa in ay baaritaan ku samayso codsigaaga cusub iyo inkale.